

IX. EESTI PANGA RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

REGULAARNE KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU STRUKTUURIDE RAAMES

Eesti Panga esindajad osalevad ühtekokku ligikaudu 70 Euroopa Keskpankade Süsteemi, ministrite nõukogu ja Euroopa Komisjoni juures loodud komitee ja töögrupi tegevuses. 2004. aastal võtsid Eesti Panga juhid ja eksperdid osa ligikaudu 300st ELi komiteede ja töögruppide kohtumisest. Mahukas töö komiteedes ja töögruppides on vajalik ja, nagu senised kogemused on näidanud, tõhus viis kõigi liikmesmaade ekspert- ja poliitilise arvamuse arvessevõtmiseks.

Euroopa Keskpank

Euroopa Keskpank on Eesti Panga jaoks kõige olulisem koostööpartner Euroopa Liidus. Kui 2003. aastal oli Eesti Pangal Euroopa Keskpanga juures vaatelejastaatus, siis Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga sai Eesti Pank Euroopa Keskpankade Süsteemi täieõiguslikuks liikmeks.

Eesti Panga president kuulub koos teiste ELi keskpankade presidentidega EKP üldnõukogusse. See organ koguneb neli korda aastas, arutamaks kõiki ELi liikmesriike puudutavaid majandus- ja finantspoliitilisi küsimusi: näiteks ELi liikmesriikide fiskaalpoliitikat, vahetuskursimehhanismi (ERM2) toimimist, EKP lähene misaruannet, panganduspoliitilisi teemasid jne. Seevastu euroala rahapoliitilised otsused langetatakse EKP nõukogus.

Igapäevaseks koostöövormiks on EKP komiteed, kus valmistatakse ette EKP otsustusorganite tööd ja teisi EKP väljundeid. Eesti Panga töötajad osalevad 12 komitees ja nende arvukates töögruppides, kus toimus 2004. aasta jooksul kokku 207 kohtumist.

EKP kaudu on Eesti Pangal võimalus anda oma panus paljudes rahvusvahelistes majandus- ja finantspoliitilistes küsimustes, näiteks ELi stabiilsuse ja kasvu pakti ning Lissaboni protsessi osas. Samuti on kõikidel ELi liikmesriikidel ja institutsioonidel kohustus konsulteerida EKPga viimase pädevusse kuuluvates küsimustes; Eesti Pangal on omakorda võimalus panustada oma arvamusega. Lisaks õiguslikule raamistikule aitavad Eesti Panga spetsialistid kujundada ka raamistikku rahapoliitika ja panganduse toimeks vajalikule infrastruktuurile, alates makse- ja arveldussüsteemidest kuni statistika kogumiseni.

EESTI PANGA OSALEMINE EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI KOOSTÖÖORGANEIS

- Euroopa Keskpanga üldnõukogu (General Council)
- Raamatupidamise ja rahatulu komitee (Accounting and Monetary Income Committee; AMICO), 2 töögrupp
- Pangajärelevalve komitee (Banking Supervisory Committee; BSC), 3 töögrupp
- Rahatähtede komitee (Banknote Committee; BANCO), 3 töögrupp
- Avalike suhete komitee (External Communications Committee; ECCO), 2 töögrupp
- Infotehnoloogia komitee (Information Technology Committee; ITC), 4 töögrupp
- Siseauditi komitee (Internal Auditors Committee; IAC)
- Rahvusvaheliste suhete komitee (International Relations Committee; IRC)
- Õiguskomitee (Legal Committee; LEGCO), 1 töögrupp
- Turutehingute komitee (Market Operations Committee; MOC), 2 töögrupp
- Rahapoliitika komitee (Monetary Policy Committee; MPC), 3 töögrupp
- Makse- ja arveldussüsteemide komitee (Payment and Settlement Systems Committee; PSSC), 6 töögrupp
- Statistika komitee (Statistics Committee; STC), 8 töögrupp

Ministrite nõukogu ja selle allstruktuurid

Nagu teiste keskpankade presidendid, osaleb ka Eesti Panga president kaks korda aastas **mitteametliku majandus- ja rahandusajade nõukogu kohtumistel**. 2004. aastal arutati mitteametlikel ECOFINi kohtumisel maailmamajanduse arengu ja finantsstabiilsuse küsimusi, stabiilsuse ja kasvu pakti reformi, ELi administratiivse koormuse vähendamise võimalusi ning valmistuti RVFi aastakoosolekuks.

Olulisimaks ministrite nõukogu struktuuriks, mille tööst võtavad osa Eesti Panga esindajad, on **majandus- ja rahanduskomitee**¹ ning selle töögrupid rahvusvaheliste majandus- ja rahandusküsimuste ning müntide vallas. Keskpanga esindajad osalevad majandus- ja rahanduskomitee laiendatud koosseisu kohtumistel, mis toimuvad ligikaudu 4–6 korda aastas ning alates Euroopa vahetuskursimehanismiga ühinemisest ka ERM2 liikmete omavahelistel kohtumistel. 2004. aastal arutas majandus- ja rahanduskomitee makro- ja finantsstabiilsuse küsimusi, statistikaalast tegevusplaani, majanduspoliitilisi üldsuuniseid ning stabiilsus- ja lähenemisprogrammide ajakohastamist, stabiilsuse ja kasvu pakti ning ülemäärase eelarvedefitsiidiga seonduvat, Lissaboni strateegiat ning euro müntide verimist uutes liikmesriikides. Lisaks osaleb Eesti Panga esindaja ministrite nõukogu juurde loodud finantsteenuseid käsitlevate töögruppide töös.

EESTI PANGA OSALEMINE EUROOPA LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU KOOSTÖÖORGANEIS

- Mitteametlik majandus- ja rahandusministrite nõukogu (Informal ECOFIN)
- Majandus- ja rahanduskomitee (Economic and Financial Committee; EFC), asetäitjate komitee ja 3 töögrupp
- Finantsnõunike töögrupp (Working Party of Financial Councillors)
- Finantsteenuste töögrupp (Working Party on Financial Services)
- Statistika töögrupp (Statistics Working Group)

¹ Economic and Financial Committee (EFC).

Euroopa Komisjon

Eesti Panga esindajad osalevad komisjoni juures loodud statistikaalastes, majandusprognoose, makse-süsteeme, pangandusküsimusi, müntide emiteerimist ja nende võltsinguid käsitlevais ning rahapesu vastase tegevusega seotud komiteedes ja töögruppides. Kaks korda aastas toimuvad regulaarsed kohtumised komisjoni ekspertidega, et arutada Eesti majanduse väljavaateid ja kooskõlastada prognoosi eeldusi. Lisaks toimus 2004. aastal pidev infovahetus komisjoniga taustaanalüüsi osas, mida komisjoni eksperdid vajadis nii lähenemisaruannete koostamiseks kui ka Eesti ERM2 liitumise ettevalmistusteks (vt ka ptk IV "Rahapoliitilise stabiilsuse tagamine"). Eestit külastas ka Euroopa Komisjoni majanduse ja rahanduse volinik Joaquin Almunia.

Euroopa Komisjoni juurde on loodud ministeeriumide ja keskpanga esindajaid kaasav euro kasutuselevõtu praktilisi ettevalmistusi käsitlev töögrupp, mis on eelkõige info- ja kogemuste vahetamise foorumiks. Komisjon aitab ka riike nn *Prince'i* programmi raames nii kahe- kui mitmepoolsete euroteemaliste avaliku teavitamise projektide läbiviimisel, tihedam koostöö on planeeritud järgnevas paaris aastaks.

EESTI PANGA OSALEMINE EUROOPA KOMISJONI KOOSTÖÖORGANEIS

- *Pangandusekspertide komitee (Banking Advisory Committee; BAC), 2 töögruppi*
- *Euroopa pangajärelevalve komitee (Committee of European Banking Supervisors; CEBS)*
- *Raha-, finants- ja maksebilansistatistika komitee (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics; CMFB)*
- *Maksebilansistatistika komitee (Balance of Payments Committee, BOPCOM), 2 töögruppi*
- *Rahapaja juhatajate töögrupp (Mint Directors Working Group)*
- *Maksesüsteemide ekspertgrupp (Payment Systems Government Expert Group; PSGEG)*
- *Pettuste ennetamise ekspertgrupp (Fraud Prevention Expert Group; FPEG)*
- *Majandusprognoosimise ekspertgrupp (Expert Group on Economic Forecasting; EGEF)*
- *Rahapesu tõkestamise kontaktkomitee (Money Laundering Contact Committee; MLCC)*
- *Euro võltsingute ekspertgrupp (Euro Counterfeiting Experts Group; ECEG)*
- *Finantsindikaatorite ekspertgrupp (Expert Group on Financial Indicators)*

EUROOPA LIIDU SUUNALISE TEGEVUSE KOORDINATSIOON EESTIS

Eesti Pank on kaasatud mitme sellise töögrupi töösse, mille ülesandeks on Eesti ELi suunalise poliitika kooskõlastamine. 2004. aastal olid sellisteks töögruppideks nt finantsteenuste töörühm, Lissaboni töögrupp, rahapesu tõkestamise töögrupp, valitsustevahelise konverentsi töögrupp (ELi põhiseadusliku lepingu teemal), arenguabi töögrupp, ELi edasise laienemisega tegelev töögrupp ning töögrupp Eesti esindamiseks Euroopa Komisjonis, Euroopa Kohtus ja esimese astme kohtus vajalike Eesti seisukohtade väljatöötamiseks.

Kandidaatriigi seisuses tähendas Eesti dialoog ELiga eelkõige Eesti jälgimist ning liikmeks saamiseks vajalikku tegevust, liikmesriigina on Eestil aga võimalik ja vajalik kaasa rääkida ELi poliitikate kujundamisel. Piiratud ressurssidega väikeriigina tuleb Eestil koondada tähelepanu kõige olulisematele valdkondadele. Seetõttu koostati 2004. aasta algul strategiadokument valitsuse Euroopa Liidu alasesest poliitikast aastail 2004–2006, milles määratleti lähiaastate prioriteedid. Alates 2004. aasta teisest poolest hakati koostama iga uue ELi eesistuja perioodiks valitsuse strategiadokumendi rakendusdokumenti.

ELi poliitika tiheda omavahelise seotuse tõttu on varasemast veelgi olulisemaks muutunud riigisisene koostöö. Eesti on valinud ELi küsimustega tegelemiseks deentraliseeritud mudeli, mille kohaselt riigisisese seisukoha kujundamise eest vastutab see ministeerium, kelle vastutusalasse küsimus kuulub. Üks vastutaja on ka Eesti Pank. Seisukohtade koordineerimiseks võivad keskasutused rakendada endi jaoks parimat võimalikku lahendust, kuid peamiselt toimub see alaliste või ajutiste töögruppide kaudu, mis vajadusel hõlmavad ka erasektorit või valitsusväliseid institutsioone.

Üldiselt püütakse probleeme lahendada töögruppides asjatundjate tasemel, kui aga neis ühisele seisukohale ei jõuta, läheb küsimus arutusele kõrgemate ametnike nõukokku (KAN), mille töös osalevad kõigi ministeeriumide, Riigikantselei ja Eesti Panga esindajad. Kui ka KANis kokkulepet ei saavutata, suunatakse sisulised küsimused arutamiseks valitsuse tasandile. Valitsus peab heaks kiitma kõik Eesti seisukohad, millega esinetakse ELi ministrite nõukogus. Riigisiseses koordineerimiseks on oluline osaline veel Välisministeerium kui keskne ühendusliik valitsuse ja Eesti alalise esinduse vahel Brüsselis.

2005. aasta algupoolel moodustatakse Eesti Euroopa Liidu koordineerimiskogu (KOK), mis sisuliselt asendab seni toimunud KANi. Viimane lõpetab tegevuse. KANi peamine ülesanne oli ELiga liitumiseks vajalike strateegiate ja tegevuskavade väljatöötamine. Eesti liitumisel ELiga on lisandunud uusi funktsioone ning seetõttu oli otstarbekas KANi töökorraldust ja õiguslikku alust muuta.

EESTI PANGA OSALEMINE EESTI-SISESES KOOSTÖÖS

- *Kõrgemate ametnike nõukogu (alates 14.03.05 tegutseb Euroopa Liidu Koordineerimise Kogu nime all)*
- *Lissaboni protsessi töögrupp*
- *Finantsteenuste seadusandluse töögrupp*
- *Rahapesu tõkestamise koordineerimiskomisjon*
- *Valitsustevahelise konverentsi ametkondadevaheline tugirühm*
- *Arengukoostöö töögrupp*
- *Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) Balti regionaalprogrammi töögrupp*
- *Töögrupp Bulgaaria ja Rumeenia ELga ühinemislepingu koostamise riigisiseseks koordineerimiseks*
- *Töögrupp Eesti esindamiseks Euroopa Komisjonis, Euroopa Kohtus ja esimese astme kohtus vajalike Eesti seisukohtade väljatöötamiseks*
- *Euroopa Liidu edasise laienemisega tegelev töögrupp*

KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDIGA

Eesti Panga president, kes on RVFi kõrgeima otsustusorgani aktsionäride nõukogu liige, ning Rahandusministeeriumi kantsler, kes on nõukogu asendusliige, osalevad igal aastal RVFi aastakoosolekul. Kaks korda aastas koguneb aktsionäride nõukogu nõuandev organ **rahvusvaheline rahapoliitika ja finantskomitee**, kuhu kuulub 24 liikmesriikide poolt valitud esindajat. 2004. aastal olid nõukogu ja komitee peamisteks aruteluteemadeks maailmamajanduse tasakaalustamatused, vaeste riikide majandusarengu kiirendamine ja võlakooormade vähendamine, riigivõla restruktureerimise põhimõtete tõhustamine ning RVFi seiretegevuse ja krediidiliinide arendamine. Aastakoosoleku ning rahapoliitika ja finantskomitee istungi ajal (aprillis ja septembris) osalevad Eesti Panga ja ministeeriumide esindajad ka Põhja- ja Baltimaade valijaskonna koosolekul ning mitmel kahepoolsetel kohtumistel teiste keskpankade ja rahvusvaheliste institutsioonide esindajatega.

Igapäevane koostöö RVFi toimubki Eestit esindava Põhja- ja Baltimaade valijaskonna kaudu. See koondab kaheksa riiki (Eesti, Island, Leedu, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani), kes valivad oma esindaja RVFi direktorite nõukogusse. Valuutafondi otsustusprotsessis osalemiseks kooskõlastab valijaskond nimetatud kaheksa riigi seisukohad fondi direktorite nõukogus käsitletavais küsimustes. Täiendavalt igapäevasele seisukohtade kooskõlastamisele arutatakse olulisemaid probleeme ja strateegilisi teemasid kahel korral aastas valijaskonna rahandus- ja finantskomitees ning eelnevalt ka asetäitjate komitees. Rahandus- ja finantskomiteesse kuuluvad igast valijaskonna riigist valitsuse ja keskpanga esindaja, reeglina RVFi küsimustega tegeleva ministeeriumi kantsler ja keskpanga asepresident. Lisaks komiteedele toimuvad kord aastas Põhja- ja Baltimaade valijaskonna koordinaatorite kohtumised.

RVFi ja Eesti majanduspoliitilise koostöö raames toimusid 2004. aasta juunis tavapärased, kõigi liikmesriikidega peetavad RVFi põhikirja IV artiklist tulenevad konsultatsioonid. Aasta alguses külastas Eestit ka Maailmapanga missioon, mis hindas raamatupidamise ja auditeerimise regulatsiooni ja praktika vastavust rahvusvahelistele nõuetele ja headele tavadele. Eelnevatel aastatel on RVF ja Maailmapank hinnanud Eesti poliitika vastavust raha- ja finantssektori ning eelarvepoliitika läbipaistvuse, finantssektori järelevalve ning statistika headele tavadele. Valdavalt on hinnangud olnud väga positiivsed.²

EESTI PANGA OSALEMINE RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDI TÖÖS

- *Rahvusvahelise Valuutafondi aktsionäride nõukogu*
- *Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahandus- ja finantskomitee, sh asetäitjate komitee*
- *Põhja- ja Baltimaade valijaskonna koordinaatorite kohtumised*

KOOSTÖÖ MUUDE RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDEGA

Et Eesti Pank on Rahvusvahelise Arvelduspanga (BIS) aktsionär, kellele kuulub 200 hääleõigusega aktsiat, osales meie keskpanga president BISi aastakoosolekul ja keskmiselt kuus korda aastas toimuvail keskpangajuhtide kohtumistel. Keskpanga esindajad osalevad ka iga-aastaselt BISi tehnilise abi koordinaatorite koosolekul.

Muude rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Maailmapank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, NATO jt suhtleb Eesti Pank riigisiseste töögruppide vahendusel. Kohtumistel nende institutsioonide esindajatega on keskpanga ülesandeks anda hinnang Eesti majandus- ja finantssektori arengule ning tutvustada oma rahapoliitika põhimõtteid.

EESTI PANGA OSALEMINE RAHVUSVAHELISE ARVELDUSPANGA (BIS) TÖÖS

- *BISi aktsionäride nõukogu*
- *BISi keskpankade presidentide töökohtumised*
- *BISi rahapoliitika koostööfoorum (Monetary Policy Working Party)*
- *BISi tehnilise abi koordinaatorite koosolekud*

² RVFi ja Maailmapanga koostöös valminud raportid, samuti uuendatud hinnangud rahvusvaheliste heade tavade ja standardite rakendamisele Eestis on avaldatud RVFi kodulehel <http://www.imf.org>.

KOOSTÖÖ TEISTE KESKPANKADEGA

Iga-aastane Balti riikide keskpankade ühisseminar toimus 2004. aastal Lätis. Aruteluteemadeks olid seekord keskpanga reservihaldus, EKP publikatsioonide tõlkimine ja avaldamine rahvuskeeltes, valmistumine osalemiseks Euroopa vahetuskursisüsteemis ERM2 ning euro kasutuselevõtuga seonduvad avaliku teavitamise küsimused. Keskpankade koostöö põhimõttelisemaid küsimusi arutatakse ühisseminari raames toimuval Balti keskpankade asepresidentide kohtumisel. Sügisesel koostööseminaril tutvustasid ökonomistid vastastikku huvitavamaid uurimisprojekte makromudelite kasutamise, fiskaalpoliitika, rahanõudluse ning vahetuskursi ja inflatsiooni seoste teemadel.

Endiselt on Eesti Pangal tihedad tööalased kontaktid Soome Pangaga. Ka 2004. aastal kohtuti mitmeid kordi nii juhatuse kui ekspertide tasemel. Traditsiooniline **Eesti Panga ja Soome Panga ühisseminar** toimus 2004. aastal Eestis. Põhiteemadeks olid lõimumine ELiga, Soome kogemused ja Eesti plaanid euroalaga liitumise praktiliste ettevalmistuste osas, Põhja- ja Baltimaade finantsüsteemide integratsioon ning koostöö ELi finantssektori poliitika alal. Eesti finantssektori seotus Rootsi ja Soomega on tinginud vajaduse laiema finantsstabiilsuse alase koostöö järele Põhjamaadega.

Põhja- ja Baltimaade kõrval olid 2004. aastal Eesti Panga olulisteks koostööpartneriteks Saksa, Austria ja Ühendkuningriik. Eesti Panga president ja juhatuse liikmed kohtusid tööalaselte eelmise kui praeguse Saksa keskpanga presidendiga, samuti kolleegidega Islandi, Jaapani, Kasahhi, Küprose ja Leedu keskpangast Vabariigi Presidendi riigivisiitide raames. 2004. aastal külastasid oma Eesti-visiitide raames Eesti Panka ka Saksamaa Liitvabariigi president Horst Köhler ning rahandusminister Hans Eichel.

Eesti Pank on omalt poolt olnud avatud kogemuste jagamisel teistele riikidele. 2004. aasta juunis oli Tallinnas visiidil Kirgiisi Keskpanga delegatsioon. Eesmärgiks oli lähemalt tutvuda Eesti pangandussektori infrastruktuuriga, eelkõige makse- ja arveldussüsteemi õigusliku raamistiku ja toimimispõhimõtetega. Septembris külastasid EL-Hiina koostööprojekti raames Eesti Panka Hiina keskpanga esindajad, keda huvitas Eesti rahapoliitika ning keskpanga iseseisvus ja toimimise läbipaistvus.